

СЕКЦИЯ СЛАВЯНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ

А. В. Анцимоник

Наук. кiр. М. У. Аммон,

канд. фiлал. нав.

СПОСАБЫ МАСТАЦКАГА ЁВАСАБЛЕННЯ ЛІРЫЧНАГА ГЕРОЯ Ў ТВОРЧАСЦІ ВІКІ ТРЭНАС

У сучаснай гуманітарнай навуцы паняцце лірычнага героя надзвычай складанае і неадназначнае. Нераўназначнасць аўтара і суб'екта лірыкі асабліва ўскладнілася ў сучасным прыгожым пісьменстве, дзе немалаважную ролю адыгрываюць канцэпцыя смерці аўтара і “гульнёвы” характар функцыянавання сістэмы “пісьменнік-чытач”.

Шматварыянтнасць вобраза сённяшняга лірычнага героя можна прасачыць на прыкладзе паэзіі Вікі Трэнас. Так, лірычная гераіня першага зборніка паэткі “Цуд канфіскаванага дзяцінства” – гэта аб'ектывацыя рэальнага “Я” аўтаркі (аўтапсіхалагічная паэзія ў фарбах). Яна не слабая дзяўчынка, якая баіцца монстраў, што могуць цікаваць пад ложкам. Гэта сталасць, сплеченая з юнацтвам; цемра, перакрываваемая са слабымі промнямі праз зачыненыя вокны. Акаляючыя вобразы выражаюцца словамі тыпу “пекла”, “калідоры”, “сцены”; “нябёсная столь”, “дах”. Фізічнае абмежаванне сваёй існасці ў зборніку спалучаецца з бясконцай духоўнай свабодай. Экзістэнцыяльнае пачуццё адзіноты, постмадэрнісцкая адсутнасць выражанага лірычнага “я”, супрацьпастаўленне суб'екта лірыкі “іншым” – асноўнае напаўненне “Цуда...”.

У другім зборніку паэткі “Экзістэнцыйны пейзаж” больш “самасці”, даросласці, самаўпэўненасці і халоднай сур'ёзнасці, літаратурна-паэтычнай самасвядомасці. Самота і хваравітае адчуванне сябе і свету сталі яшчэ больш па-філасофску заглыбленымі і трывалымі. У цэнтры ўвагі лірычнай гераіні другой кнігі знаходзяцца такія паняцці, як “мора”, “адлегласць”, “смак”, “горад”. Зборнік насычаны назвамі месяцаў, што падкрэслівае пэўны час і адпаведны настрой. Відавочным выступае факт эвалюцыі лірычнай гераіні Вікі Трэнас, што можна патлумачыць пэўнымі зменамі светапоглядных арыенціраў самой паэткі.

Яскравая рыса суб'екта лірыкі ў цэлым – гарманічнасць. Спецыфічнасць яе праяўлення заключаецца ў тым, што гераіня знаходзіцца, пераважна, у стане смутку, распачы, самоты, адзіноты і г. д. Але чытач назірае Асобу, унутраны канфлікт якой не даходзіць да катастрофы, а асэнсоўваецца суб'ектам лірыкі, паддаецца абгрунтаванню і аналізу. Заслуга паэткі ў тым, што яна змагла зрабіць лірычнага героя максімальна жывым і сапраўдным. І хоць экзістэнцыйныя праявы ў паэзіі не адкрыццё аўтара, хоць тэмы, якія закранаюцца ў кнізе, не новыя – Віка Трэнас змагла аформіць словы і апрацаваць праблематыку сваіх вершаў на годным узроўні, прапусціўшы іх праз сябе і надаўшы ім шчырае гучанне.

Е. В. Бакунова

Науч. рук. Т. А. Осипова,

канд. филол. наук, доцент

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА «ЖИЗНЬ» В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ В. В. НАБОКОВА

В нашей работе мы определили особенности вербализации концепта «жизнь» в прозе В. Набокова (на материале романов, повестей и рассказов «Лолита», «Другие

берега», «Защита Лужина», «Лик», «Истребление тиранов», «Пассажир», «Машенька», «Рождественский рассказ» и др.). Все цитаты взяты из Национального корпуса русского языка [1].

Концепт «жизнь» вербализуется в прозе В. Набокова следующим образом. Жизнь выступает как одушевлённое существо, которое двигается, мыслит, чувствует и т. п.: 1) обольстительная жизнь; 2) жизнь покусилась на мои творческие права; 3) жизнь шла; 4) жизнь нуждается во встряске; 5) жизнь взрослая; 6) жизнь раскрепощалась; 7) просыпается жизнь; 8) одинокая жизнь; 9) жизнь, наконец, ушла без него; 10) жизнь имела в виду нечто совсем другое; 11) жизнь талантливее нас; 12) жизнь творит слишком размашисто; 13) это правило жизнь.

Жизнь представляется как система, состоящая из компонентов: 1) жизнь вовсе не состоит из сплошного развлечения; 2) из историй состоит его жизнь. Жизнь имеет временные этапы: 1) новая жизнь была душе его впрок и впору; 2) прежняя жизнь в России; 3) прежняя жизнь показалась ему страшной ошибкой.

Жизнь – хрупкое вещество, подобное хрусталу, фарфору: 1) пошла трещина через всю мою жизнь; 2) разбивать жизнь зрелых людей.

Жизнь представляет собой некий сосуд, вместилище: 1) тысяча мнимых дел, заполнявших мою жизнь; 2) простое человеческое горе наполнило мою жизнь. Жизнь – предмет или вещь, её можно купить: 1) что за диковинная штука – жизнь!; 2) будь жизнь немного подешевле, все было бы в мире хорошо. Жизнь – качели: я как на качелях, всю жизнь прокачался. Жизнь – свет: жизнь – только щель слабого света между двумя идеально черными вечностями.

Таким образом, как показывает анализ, концепт «жизнь» в прозе В. Набокова имеет как общеязыковое, так и индивидуально-авторское выражение.

Литература

1 Национальный корпус русского языка [Электронный ресурс] / Институт русского языка им. В. В. Виноградова РАН. – М., 2003–2014. – Режим доступа: <http://ruscorpora.ru/>. – Дата доступа: 30.04.2014.

К. М. Бандурына

Нав. кiр. А. М. Мельнікава,

канд. фiлал. навук, дацэнт

ГЕНДАРНЫЯ СТЭРЭАТЫПЫ І ТВОРЧАСЦЬ АЛЕНА БРАВА

Алена Брва – вядомая беларуская пісьменніца, аўтар кніг прозы “Каменданцкі час для ластавак”, “Імя Ценю – Святло”, “Рай даўно перанаселены”, “Дараванне”, лаўрэат літаратурнай прэміі “Гліняны Вялес”, “Вольны стралок” (ЗША). Яе творчасць вельмі папулярная не толькі ў Беларусі, але і за межамі краіны.

Гендар – гэта сацыяльны пол, комплекс сацыяльных і культурных норм, якіх належыць прытрымлівацца мужчынам і жанчынам у залежнасці ад пола. Паняцці полу і гендару не з’яўляюцца тоеснымі. У нашай крытыцы даволі распаўсюджаны стэрэатып пра мужчынскі стыль пісьма А. Брва. Так, Ціхан Чарнякевіч указвае на залішнюю грубатаваць аўтаркі ў апісаннях жыццёвых рэалій і “фонавай” ролі мужчын у яе творах [1].

На нашу думку, гэта сцвярдженне з’яўляецца памылковым, паколькі праблематыка твораў А. Брва рэдка выходзіць за межы тыпова жаночых пытанняў: нешчаслівае каханне, жаночая доля, жаночая экзістэнцыя, сацыяльная неўладкаванасць і г. д.